

Karaktärisering och kulturhistorisk värdering

Tävelsås kyrka

Tävelsås socken i Växjö kommun
Kronobergs län

Smålands museum
Thomas Lissing
2006

Inledning

Bakgrund och syfte

I samband med upprättandet av vård- och underhållsplaner för kyrkor i Växjö stift har Smålands museum på uppdrag av Växjö kyrkliga samfällighet genomfört en karaktärisering och kulturhistorisk värdering av Tävellsås kyrka under hösten 2006. De kyrkor som berörs är de som tillhör Svenska kyrkan och omfattas av kulturminneslagen, dvs. kyrkobyggnader som är tillkomna före utgången av år 1939 och ytterligare några som skyddas genom särskilt beslut av Riksantikvarieämbetet. Arbetet bekostas av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen. Karaktäriseringen och den kulturhistoriska värderingen syftar till att användas som underlag för vård- och underhållsplanen.

Nedanstående material består av en historik över kyrkobyggnaden, en beskrivning av exteriör och interiör samt en kulturhistorisk bedömning. Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering samt arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gått igenom har främst varit läns museets topografiska arkiv och Antikvarisk- topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm. Uppgifter har vidare hämtats från aktuell litteratur, däribland hembygds litteratur. De redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning av kyrkobyggnadens historia.

Kulturhistorisk bedömning

En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan kontinuerligt föremål för omvärderingar. Bedömningen utgår från såväl den enskilda kyrkobyggnadens värden som kyrkomiljön i sin helhet, men också värden i förhållande till andra kyrkobyggnader i stiftet och övriga landet. Inför varje planerad förändring skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall. Den kulturhistoriska bedömningen utgör underlag för beslut om vilka åtgärder som kan vara berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

Tävelsås kyrka

Kortfattad historik

Namnet Tävelsås är första gången nämnt i de skriftliga källorna år 1336, då som ”Taeflisaas”. Socknens gamla kyrka av trä uppfördes troligen i början av 1500-talet, men då den reparerades år 1750 upptäcktes återanvänt virke som tyder på att en ännu äldre kyrka funnits tidigare. Nästan samtidigt som Tävelsås gamla kyrka plockades ner revs även Tofta kyrka. Virke från båda dessa användes 1784 för uppförandet av den nya kyrkan, samtidigt som inventarier från dem båda samlades i denna. Den nya kyrkan var en enkel rektangulär salkyrka i klassicistisk utformning, utan utifrån synlig korindelning.

Tolv år efter uppförandet flyttades klockstapeln till den västra sidan av kyrkan och fogades till denna som ett torn.

1883 skedde en större utbyggnad, då kyrkan fick sina korsarmar samt en utbyggd sakristia åt öster.

Interiören har restaurerats och omändrats vid ett par tillfällen under 1900-talet.

Exteriör

Tävelsås kyrka är naturskönt belägen i norra utkanten av samhället. Den står i slutningen mellan landsvägen och Tävelsåssjön, omgiven av kyrkogården och dess mur. Den är uppförd av liggande timmer och består av ett rektangulärt långhus med korsarmar i T-form, en femkantig korabsid åt öster och ett torn i väster. Långhuset har dessutom en utbyggd portal på den södra sidan. Formen på tornet är mycket speciell och ger kyrkan ett oregelbundet och egenartat utseende.

Tornet, som tidigare varit en separat klockstapel, har en för klassicistiska kyrkor mycket ovanlig utformning. Det har en bred kvadratisk bas och är kontinuerligt avsmalnande nerifrån och upp i fyra etapper. De två nedre delarna, upp till långhusets gavelröste, består av tre sluttande sidor. De övre delarna har vertikala fasadytor åt tre håll, medan västsidan sluttar något.

Överst kröns tornet av en plåtklädd huv med öppen lanternin och smal spetsig spira. Överst på denna sitter en förgylld kyrktupp i plåt.

Vid tornets södra sida finns en enkel dörr av gråmålad träpanel i en något utstickande portal. Denna har två trappsteg av slåthuggen granit och ett sadeltak täckt med kopparplåt. Mot norr sitter ett modernare takfönster i den nedre delen av fasaden. I den översta delen av tornet sitter dubbla ljudluckor åt tre håll. Dessa är av liggande grå panel och till formen rektangulära med trekantsformad överdel. Mot väster sitter istället för ljudluckor två mindre spröjsade fönster i flack spetsbågeform. Under takfoten sitter sammanlagt åtta stycken snidade och volutformade konsoler.

Tornets sockel är av gjuten betong och har åtta ventilgluggar försedda med galler av modernt snitt. Fasaden är klädd med ohyvlat stående locklistpanel som målats i en ljus grågul färg. Fasaden indelas i höjddel av smala lister i fyra ”våningsplan”, alla med olika lutningsgrad.

Långhuset är relativt avlångt och med sina korta korsarmar format som ett T. Det står på en kraftig sockel av huggna granitblock, som avtäckts med en smal kopparplåt.

På fasaden har långhuset tre stora fönster i stickbågeform plus ett smalare på var långsida. Varje korsarm har dessutom tre likadana stora fönster, samt åt öster en blindering i samma

format. På varje korsarm finns också en entré med tre trappsteg av slåthuggen granit. Den dubbla porten är rektangulär och klädd med gråmålad liggande panel. Ovanför denna finns ett fönster som motsvarar överdelen på de två smalare fönstren på långhusets sidor. Båda korsarmarnas gavelrösten är spetsiga och innefattar en rund svart urtavla med förgyllda siffror och visare. Nocken kröns av ett gulmålat kors. På den södra sidan har trappan räcken av svart smidesjärn.

Den södra entréportalen liknar korsarmarna i sitt utförande, men är smalare, kortare och lägre. Dessutom saknar den fönster, förutom det fönster av samma form som sitter över porten. Där finns också en kopparklädd armatur. Trappan har tre steg i slåthuggen granit, en gjuten betongramp med sidostycken av sågade granitskivor, samt räcken i svart smidesjärn. Nocken på porten kröns också den av ett gulmålat kors.

Korabsiden har åt öster en port av liggande gråmålad panel av samma sort som de övriga. En trappa om två steg i slåthuggen granit och över porten en armatur i kopparplåt. Istället för fönster över porten finns en slätputsad blinding. Koret har två fönster, åt nordost och sydost, av samma sort som långhusets smalare variant. Mot absidens norra sida finns en nedgång till källaren, vars luckor är klädda med gråmålad plåt.

Taken på torn, lanternin, långhus, portal och absid är alla täckta med kopparplåt med fotrännor. Även stuprör samt avtäckningen av långhusets sockel är av kopparplåt. På långhusets västra gavel sitter en plåtinklädd skorsten på nocken. En omålad metallstege leder på den norra sidans takfall upp till denna, med en liten burliknande plattform placerad på taknocken.

Fasaden på långhuset, med dess korsarmar och absid, är genomgående spritputsad. Den profilerade gesimsen längs takfoten är slätputsad, liksom blindingar och smala omfattningar kring fönster och portar. En smalare gesims löper längre ner längs fasaden och inramar dörr- och fönsteröppningarnas övre del. På den norra sidan av långhuset finns ungefär på mitten en utskjutande del i putsen som döljer en tidigare mellanväggs utstickande knutar.

De småspröjsade fönstren består av tunna ytterbågar av gjutjärn. Mot söder är de målade i samma ljusst blågrå nyans som portarna, medan de på norrsidan har en mörkare grå färg. Samtliga solbänkar är också av gjutjärn.

En trappa av gjuten betong med steg av slåthuggen granit, på korabsidens norra sida, leder ner till källaren. Denna har samma yta som absiden och rymmer panna och oljetank.

Exteriöra förändringar

Oavsett om Tävelsås kyrka byggdes av material från de två gamla kyrkorna i trakten eller om Tävelsås gamla kyrka utökades med material från Tofta kyrka, så har den exteriört förändrats mycket genom åren.

Byggnads- eller ombyggnadsåret sätts till 1784, och tolv år senare flyttades den gamla klockstapeln från kyrkogårdens östra del för att sammanfogas med långhuset.

Knappt hundra år senare, år 1883, byggdes två korsarmar till långhusets östra ände samt en utbyggd sakristia bakom koret. Med största sannolikhet byttes då alla fönster på långhuset ut till de nuvarande, eftersom de är av samma modell som de på korsarmarna.

Kyrkans tak har klätts med kopparplåt i två omgångar, först tornet 1960 och sedan långhuset 1983. Dessa ersatte tidigare plåttak.

1993 restaurerades tornet och fick då en ny brädbeklädnad.

Interiör

Från tornets södra port kommer man in i ett vinkelformat kapprum. Runt detta finns ett flertal mindre utrymmen i tornets bottenvåning, bland annat förråd, samtalsrum, toalett, pentry och garderober.

Golvet är genomgående av fernissade brädor och väggar och tak klädda med vitmålad vävtapet. Dörrarna, med tre speglar var, är hållna i grått, ljusgrått och vitt. Här finns också en trappa upp till tornet. Fyra trappsteg leder upp till kyrkorummet, vars grova träport är brunmålad och beslagen med enkelt dekorerade smidesjärn. På en järnplåt på dörren går att läsa DVS 1775.

Kyrkorummet är mycket ljust tack vare de stora fönsterrutorna. Det präglas av inredningens klassicerande enkelhet och av den senaste färgsättningens ljusa nyanser med rikliga förgyllningar. Kyrkorummet upplevs som rymligt och luftigt trots sin relativa litenhet.

Direkt innanför porten leder en smal trappa till höger, bakom en vitmålad tunn skärmvägg, upp till läktaren. Till vänster står en vitmålad fast skåpinredning.

Kyrkorummet börjar direkt innanför den gamla porten och har bänkar nästan ända bak till den västra väggen. Takhöjden är dock mycket låg under läktaren och skapar därmed en gradvis ingång i rummet.

Golvet i kyrkorummet består av mörkt fernissade brädor och i mittgången ligger en beige heltäckningsmatta. Innertaket är i långhuset svagt tunnvalvt och målat i ljusblått.

De öppna bänkarna är av en enkel modell och enhetligt målade i ljusgrått, med inslag av mörkare grått och rött på profileringar och lister. De har dynor i rött tyg. Mot ytterväggarna är bänkarna sammanfogade med den utskjutande bröstpanelen i samma färgsättning, vilken rymmer radiatorerna. På den norra sidan står bänkarna i ett långt kvarter, på den södra är detta delat av tvärgången till den södra entrén. I denna står en ljusbärare av svart smidesjärn. Över mittgången hänger två kristallkronor i olika utförande.

Innerväggarna är putsade och kalkavfärgade i en ljust creme-färgad nyans. De indelas av fem pilastrar längs varje långsida. Dessa är marmorerade i grått med förgyllda lister vid kapitälerna. De ansluter högst upp till den mörkare grå taklisten med en enklare tandsnittsdekor. På väggen hänger också fem mindre mässingslampetter.

Längst fram på den norra sidan, i hörnet till korsarmen, sitter predikstolen i klassicerande stil. Den och ljudtaket är gråmålade med rika förgyllningar och med inslag av mörkare rött. Dess trappa har genombrutet räcke. På väggen intill predikstolen hänger ett äldre timglas.

Läktaren bärs upp av sex smala pelare i samma marmorering som väggarnas pilastrar. Undertaket av ljusgrå brädor har fyra infällda armaturer. Läktarbarriären är konkavt svängd över bänkkvarteren och med en konvex utbyggnad över mittgången. Stilen är enkelt klassicistisk och den enda dekorationen består av de sexton fyllningarna och deras förgyllda lister. I övrigt är färgen grå och mörkgrå med en tunn mörkröd längsgående list.

Läktarens golv sluttar svagt framåt och består av breda oljade brädor. På läktaren finns inga fasta bänkar utan det mesta utrymmet upptas av orgelhuset. Dess fasad är präglad av det sena 1800-talets blandstilar och rikligt dekorerad med förgyllda girlander, pokaler och rosetter. Spelbordet befinner sig på orgelns södra sida. På orgelhuset sitter två små mässingslampetter.

Korsarmarna är till utformning och inredning lika långhuset, med undantag att innertaket är plant. De östra väggarna ligger i liv med långhusets korvägg och avdelas från denna med två pilastrar i samma utförande som i långhuset. Bänkarna står i två kvarter i var korsarm, delade av tvärgångarna till sidoportarna.

På den södra korsarmens östra vägg hänger det medeltida triumfkrucifixet och på den norra korsarmens östra vägg hänger den gamla altaruppsatsen. Båda är väl synliga från långskeppets bänkar. I taket hänger på var sida en mässingskrona och i den norra korsarmen står en mindre orgel.

Koret ligger ett trappsteg upp från mittgången och dess golv är täckt av en beige heltäckningsmatta. Det direkta blickfånget på korväggen är den renässansinspirerade altaramfattningen med sina halvkolonner, rundbågar och genombrutna tympanon. Det är målat i en grå marmorering med omfattande förgyllningar och inslag av mörkt rött. Det omfattar en ganska liten altartavla som också är mycket mörk och vars motiv är svårt att urskilja. Av den anledningen sitter en belysningsramp i mässing ovanför tavlan. Altaret står mot korväggen och omges av den halvcirkelformade altarringen. Denna har svarvade dockor i grått och guld och är klädd med ljusrött tyg på knäfall och karm.

På var sida om altaringen finns en dörr till sakristian. Dessa kröns av genombrutna tympanon med förgyllda kors och voluter. Mellan dörrarna och altartavlans omfattning finns två psalmnummertavlor i klassicerande stil. Dessa är nästan helt förgyllda.

I koret står också en modernare dopfont i ek dekorerad med förgyllda putti mot blå bakgrund. Här står även ett piano och en ambo. Över koret hänger en kristallkrona. I koret finns också en dopskål från 1700-talet med senare stativ i järn.

Den femkantiga sakristian har putsade och kalkavfärgade väggar i samma nyans som kyrkorummet. Även taket har samma blå nyans och golvet har samma typ av heltäckningsmatta.

Mot korväggen finns en utskjutande murstock i mitten och på båda sidor av den en fast skåpinredning i gråa nyanser. Ett ståndur i grått och guld står mot den sydöstra väggen, liksom en järnbeslagen träkista. Mot den nordöstra väggen står ytterligare en järnbeslagen kista.

Porten är målade i gråa nyanser och till höger om den hänger en trästege som leder upp till absidens vind. Detta utrymme är tomt.

I taket hänger en mindre mässingskrona och på korväggens murstock hänger ett snidat krucifix.

De separata innanfönstren i kyrkorum, kor och sakristia har samma spröjsindelning som de yttre, men bågarna är av trä. De är målade i en ljus grå nyans. Inga glas är färgade.

Från vapenhuset leder en smal trappa upp till tornrummet som är oinrett. Här står en mindre kyrkklocka, samt förvaras en del äldre inventarier, exempelvis en äldre predikstol och dito psalmnummertavla.

En trappa leder vidare upp till klocktornet, där tre klockor hänger. En stege leder vidare upp till tornets översta del.

Interiöra förändringar

Med tanke på de fysiska förändringar som kyrkobyggnaden genomgått, är det inte konstigt att även inredningen hunnit förändras en hel del. Den interiör vi ser idag präglas dels av plangestaltningen från slutet av 1800-talet, men framför allt av de restaureringar som gjorts under 1900-talet. Hela bänkinredningen byttes ut 1959 och interiören målades i de nuvarande färgerna 1988.

År 1800 skänks altartavlan, målad 1799 av Pehr Hörberg, till kyrkan av friherinnan Catharina von Otter. Den fick ersätta den äldre altaruppsatsen.

1883 utvidgades kyrkan till korsform, men det är inte känt om det föranledde någon direkt restaurering av interiören. Möjligtvis tillkom den tidigare bänkinredningen vid detta tillfälle.

Den första stora restaureringen i modern tid skedde år 1930 under ledning av arkitekt Paul Boberg. Tonvikten lades på värme och isolering. Pannrummet grävdes ut och en värmeledning installerades istället för de gamla kaminerna. Boberg ansåg också det nödvändigt att sätta igen de två korfönstren: ”Då den utanför de tvenne östra korfönstren befintliga allmänna landsvägen, med dess alltmera tilltagande automobiltrafik, är synlig genom de å vardera sidan om altaret befintliga fönstren och detta verkar i hög grad störande under pågående gudstjänst böra dessa fönster igsättas, och blir belysningen i koret härigenom lugnare”.

Koret utökades genom att de främsta bänkraderna togs bort och övriga bänkar gjordes bekvämare. Interiören målades i ljusare färger och triumfkrucifixet och den gamla altaruppsatsen placerades på var sida om altaret, på de igsatta fönstrens plats. Smålandsposten skrev den 22 november 1930 att ”Kyrkans inre har förlänats en vacker dekorerings genom att det återställts i sina ursprungliga färger”.

Nästa genomgripande restaurering skedde under ledning av arkitekt E G Erlandsson. De gamla bänkarna revs ut och ersattes med nya samtidigt som golvet lades om och isolerades. Värmesystemet omändrades också. Sakristian fick ny skåpinredning och hela interiören fick ny färgsättning. Enligt Smålandsposten hade interiören målats ”i en ljusare och vackrare tonskala än tidigare” och de nya bänkarna beskrevs som ”mycket bekvämare och vackrare” än de gamla. Antalet sittplatser minskades med omkring 50, till cirka 300. Det gamla golvet togs upp, isolerades och ”syntecobehandlades” efter slipningen. Färgsättningen av interiören var enligt Kronobergaren ”en ljus gråskala”. Växjöbladet skriver att ”pärlgrått och beige är grundfärgerna och stänk av blodrött och guld ger liv i de ganska stora ytorna”.

Om interiörens nya färgsättning 1989 skrev Smp: ”Taket skimrar i lätt blått och väggarna bär en ljus, mjuk färg.” Dessa färger, med stort inslag av förgyllning, har interiören fått behålla sedan dess.

Viktigare inventarier

Storklockan är enligt uppgift gjuten år 1557 och kommer från Tävelsås gamla kyrka. Ett medeltida triumfkrucifix från 1200-talet finns i kyrkan, liksom en altarpuppställning från 1700-talet. Dessa har tidigare tillhört Tofta kyrka.

Bland inventarierna finns också ett tidigmedeltida processionskrucifix i emaljarbete, från Limoges i Frankrike.

Kyrkogården

Runt kyrkogården löper en kallmurad naturstensmur som i söder och delvis i öster övergår i stödmur. Kyrkogården är helt gräsbevuxen och har i det nordöstra hörnet två grusgravar med högresta stenar. Vid den östra grinden finns ett litet grusat kvarter med flera äldre stenar tätt stående, omgivet av en låg häck. I muren finns två ingångar med smidesgrindar, en åt öster och en åt söder. I den västra muren finns två öppningar utan grindar, mot nyare ekonomibyggnad och bårhus.

Kyrkan omges närmast av en bred grusgång och längre ut finns en krans av yngre lövträd.

Kulturhistorisk karaktärisering och bedömning

Tävelsås kyrkas förflutna är något höljt i dunkel och gör den svår att omedelbart karaktärisera som antingen klassicistisk 1700-talskyrka eller utökad senmedeltida kyrka. Helt klart är att det i både Tofta och Tävelsås församlingar fanns varsin träkyrka med ursprung i 1500-talet, vilkas virke användes vid byggandet av Tävelsås kyrka under åren 1784-85. Tofta kyrka revs vid sammanslagningen, men om Tävelsås gamla kyrka går berättelserna isär. Vissa menar att även den revs och andra att den delvis användes som stomme för det utökade bygget.

Anita Liepe skriver i sin doktorsavhandling *Medeltida lantkyrkobygge i Varend* (Kronobergsboken 1984-85) att Tävelsås gamla kyrka är ”av allt att döma bevarad men tillbyggd 1784 med virke från den då rivna kyrkan i grannsocknen Tofta”. Det är ett antagande på mycket lösa grunder och jämförelsen av måttuppgifter från den gamla salkyrkan och det nya långskeppet haltar betänkligt. Det finns inte heller några spår i den nuvarande byggnaden av något medeltida ursprung, vare sig i arkitekturens form eller konstruktion.

Det mest troliga är att båda träkyrkorna revs och att man av virket uppförde en helt ny kyrka i Tävelsås, en till en början klassicistisk byggnad som ett sekel senare förvandlades till korskyrka. Att återvinna material på detta sätt var inte helt ovanligt utan skedde på flera håll i länet under de livligaste kyrkobyggnadsåren, från 1700-talets mitt till 1800-talets andra hälft, då de flesta medeltida kyrkor ansågs av sina församlingar som trånga och omoderna.

Skillnaden är dock att de flesta nybyggnader utfördes i sten, varvid bara en del av virket från den gamla kyrkan återanvändes till bjälklaget medan resten såldes på auktion. I Tävelsås byggdes istället en ny träkyrka vilket medförde en högre återvinningsgrad och därmed kanske också känslan av att den äldre kyrkan bevarats i den nya. Men med stor sannolikhet rör det sig om ett rent nybygge året 1784, om än med gammalt material i stor utsträckning.

Tävelsås kyrka har knappt ändrats exteriört sedan den byggdes om till korskyrka år 1883.

Kyrkan har en oregelbunden plan och står som en omisskännlig silhuett i landskapet med sin speciella form. Den går vare sig att karaktärisera som medeltida eller klassicistisk kyrka, utan kan med sin asymmetri och sina stora fönster snarare hänföras till det sena 1800-talets blandstilar, åtminstone rent utseendemässigt.

Av någon anledning har de yttre fönsterbågarna fått olika färgsättning på den norra och den södra sidan. En enhetlighet i färgsättningen vore önskvärd, oavsett om man väljer den ljusare eller mörkare nyansen av grått. Den klassicistiska stilen föreskriver ljusare nyanser på fönsterbågarna, medan det sena 1800-talets gjutjärnsbågar ofta var markerade mot fasaden med en mörkare färg. I detta fall är dock stilarna så pass blandade att det ena alternativet inte kan hållas före det andra.

Tornet har med sin brädbeklädnad fått en gulare nyans än långhusets vita puts. Eftersom tornet tidigare var en separat klockstapel är det helt på sin plats att man på detta sätt markerar de olika byggnadskropparnas egenart och inte låter dem helt smälta samman till en enda.

Den på östra delen av långhusets tak placerade plattformen med tillhörande stege har ända sedan den sattes upp varit omdebatterad. Den har onekligen en viss vanprydande effekt och borde kunna kamoufleras bättre, till exempel genom målning i någon färg som ligger nära takets.

Interiören har under åren varit utsatt för en rad förändringar och kan knappast kallas ursprunglig. Den har idag en ljus och lugn klassicistisk karaktär och har vid den senaste restaureringen fått en mycket lyckad färgsättning. De relativt moderna bänkarna harmonierar med sin enkla form fint med resten av inredningen.

Man bör i framtiden också slå vakt om värdet i att inga inbyggnader gjorts under läktaren. Plats för sådana utrymmen har i stället ordnats i tornets bottenvåning, vilken efter flera restaureringar saknar all ursprunglighet interiört.

Händelseregister

1784 - Kyrkan byggs med virke från Tofta och Tävelsås gamla kyrkor

1786 - Orgel av Per Schiölin

1796 - Klockstapeln sammanfogas med kyrkan

1799 - Altartavla av Pehr Hörberg ersätter altaruppsatsen

1850-tal - Orgeln restaureras av orgelbyggare Johansson, Hovmantorp

1865 - Altartavlan restaureras av kammarherre Uno von Angerstein

1883 - Kyrkan utvidgas till korsform

1913 - Kyrkans tak täcks med svartmålad galvaniserad plåt

1922 - Orgeln byggs om till pneumatiskt system av E F Walder, Ludwigsburg

1930 - Restaurering under ledning av arkitekt Paul Boberg

- Den utvändiga putsen lagas

- Tornet målas

- Lanterninen beläggs med plåt

- Nya stuprör

- Värmeledning installeras

- Två fönster i koret sätts igen

- Altaruppsatsen från 1700-talet placeras i korsarmen intill koret

- Triumfkrucifixet konserveras och placeras i korsarmen intill koret

- Främre bänkar tas bort för att utöka koret

- Bänkarna görs bekvämare

- Innertaket målas gråvitt

- Grå heltäckningsmattor i mittgång och kor

- Dubbeldörrar sätts in i koret

- Innanfönster sätts in i kyrkan

- Ny trappa till läktaren
- Interiören målas i ”ursprungliga färger”
- Slagklockan flyttas från kyrktaket till lanterninen
- 1931 - Dopfunt av snidat trä av Arvid Källström
- 1935 - Läktaren byggs ut
- 1951 - Elektrisk belysning installeras
 - Orgeln repareras av H Lindgren, Göteborg
- 1959 - Inre restaurering under ledning av arkitekt E G Erlandsson
 - Uppvärmningssystemet omändras
 - Innerväggarna omputsas och avfärgas
 - Ommålning i ”ljusare och vackrare tonskala”
 - Nya och färre bänkar
 - Golvet isoleras, läggs om och ”syntecobehandlas”
 - Läktargolvet görs sluttande
 - Ny inredning med skåp i sakristian
 - Varmvattenberedare i sakristian
 - Ny trappa i tornfarstun
 - Nytt fönster i tornfarstun
 - Altartavlan konserveras av Josef Wahlgren
- 1960 - Yttre restaurering under ledning av E G Erlandsson, Växjö
 - Tornets tak täcks med kopparplåt
- 1962 - Nytt orgelverk av A Mårtenssons orgelfabrik, Lund
- 1983 - Yttre restaurering
 - Nytt tak av kopparplåt på kyrkan
 - Tornet målas
 - Dörrar och fönster målas
- 1988 - Invändig restaurering av kyrkan
 - Personalrum inreds i tornets bottenvåning
 - Innertaket målas blått
 - Innerväggarna får en ljus varm färgton
 - Altarringen kläs med rött tyg
 - Predikstol och orgelfasad förgylls
 - Marmorering av pelare
 - Altartavlan renoveras
 - Triumfkrucifix och altaruppsättning restaureras
 - Innertaket isoleras
 - Nya bänkdynor
- 1992 - Handikappramp
- 1993 - Yttre restaurering av tornet
 - Brädbeklädnaden byts ut mot ny
 - Elektrisk lucköppning installeras
- 1997 - Emaljerat processionskrucifix återbördas till kyrkan från Smålands museum
- 2004 - Orgeln byggs om av Ålems Orgelverkstad AB, och spelbordet flyttas

Källförteckning

Följande arkiv och litteratur har nyttjats i samband med vårdplansarbetet:

Antikvarisk- topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm.
Handlingar från Kungl. Byggnadsstyrelsen är inkluderade

Klipparkivet vid Smålands museum: Tävelsås kyrka

Topografiska arkivet vid Smålands museum: Växjö kommun, Byggärenden, Tävelsås kyrka

Liepe Anita, *Medeltida lantkyrkobygge i Varend, Kronobergsboken 1984-85*, 1984

Vassi Heidi, red, *Kyrkobyggnader i Kronobergs län*, 1998